

บทบรรณาธิการ

บนเส้นทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย: เพียงแค่ถ้อยคำสุรสี

ณรงค์ เทียนส่ง*

ไม่เป็นการยากอะไรเลยที่จะเป็นประชาธิปไตย แต่ก่อนอื่นต้องเข้าใจความหมายที่ควรจะเป็นของคำว่าประชาธิปไตยก่อน

ประชาธิปไตยคงเป็นระบอบการปกครองที่ดีทีเดียว มิฉะนั้นสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นระบบคอมมิวนิสต์ (Police State) คงไม่ล่มสลาย และสาเหตุที่ทำให้ล่มสลายก็น่าจะศึกษาและมีการรณรงค์ให้มีการขายสิทธิ ชื่อเสียง การกระทำเช่นนี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของประชาชนซึ่งยังไม่พร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตย ในความเห็นของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง แต่ขณะเดียวกันประชาชนก็อาจกล่าวได้เช่นกันว่าข้าราชการเองก็ไม่ใช่เป็นประชาธิปไตย และการจัดให้มีองค์กรกลางขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อเป็นหลักประกันว่า การเลือกตั้งจะเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ก็เป็นเรื่องที่น่าพิจารณาและน่าสนใจที่จะติดตามว่าบทความนี้จะจบลงอย่างไร

หลายคนกล่าวว่า ในระบบบริหารของไทย “ผู้ใหญ่จะเอาแต่สิ่ง ๆ หนึ่ง อย่างนี้ไม่เป็นประชาธิปไตยเสียเลย” ฟังมาเท่านี้ จะสรุปไม่ได้ว่าจะเป็นหรือไม่เป็นประชาธิปไตย ประเด็นก็คือ ถ้าสิ่งตามข้อตกลงที่ยินยอมกันไว้ก็เป็นประชาธิปไตย แต่ถ้าสิ่งนอกเรื่องนอกขอบเขตของงานที่รับผิดชอบก็ไม่ใช่

ดังนั้น ประชาธิปไตยคืออะไร *ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ* (แนวทางประชาธิปไตย 2514, 17) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของประชาธิปไตย คือหลักเสรีภาพและความเสมอภาค สำหรับเสรีภาพนั้นต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ คือ สิทธิ หน้าที่ และอิสรภาพ ผู้ที่ปรารถนา

* รองศาสตราจารย์ และรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสยาม

ประชาธิปไตยจะต้องยึดหลักการทั้ง 3 จะละเว้นข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ผู้เขียนใคร่ขอเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง คำว่า วัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความมีระเบียบ ความสะอาด ความสามัคคีกลมเกลียวก้าวหน้า และความมีศีลธรรมอันดี ในการพัฒนาสังคมโดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมดังกล่าว สังคมนั้นจะเจริญก้าวหน้าไม่ได้ ถ้าขาดหรือหย่อนยานในการปฏิบัติแม้แต่ข้อเดียว เช่น สังคมที่มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน แต่ทุกคนสกปรกโสภณมทั้งกาย ใจ และสถานที่ หลากๆ คนกล่าวว่าคนไทยหรือประเทศไทย มีวัฒนธรรมสูงส่ง โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางจิตใจซึ่งเป็นข้อที่น่าพิจารณาวิเคราะห์วิจารณ์ว่า ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เพราะอาจเข้าใจคำในลักษณะและระดับที่ต่าง ๆ กัน เช่นคำว่า Footpath ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือหลายๆ ประเทศในยุโรป แปลว่า ทางสำหรับคนเดิน และทั่วๆ ไปก็มีไว้ให้คนเดิน ไม่ได้ใช้ทำอย่างอื่น เช่น ตั้งร้านขายของหรือทำการค้า คนก็เลยต้องไปเดินใน road ซึ่งในประเทศที่เจริญใช้สำหรับในรถยนต์วิ่ง เหล่านี้พาดพิงมาถึงระเบียบวินัยซึ่งเป็นเรื่องวัฒนธรรม ดังนั้นความพยายามในการพัฒนาประเทศ ถ้ารัฐขาดความสนใจที่จะพัฒนาพื้นฐานสำคัญของรากฐานความมีระเบียบวินัยเช่นเดียวกับคำว่า อิสรภาพ (Freedom) ซึ่งคนมีความเข้าใจต่างๆ กัน เช่น ในห้องเรียนบางแห่ง ครูบางคนปล่อยให้เด็กเรียนทำอะไรก็ได้ในขณะที่ครูผู้นั้นกำลังสอนวิชาหนึ่งอยู่ มีผู้ถามว่า ทำไมปล่อยให้เด็กเรียนไปทำอย่างอื่นได้ ครูก็ตอบว่าต้องการให้นักเรียนมีเสรีภาพ ถ้าเหตุการณ์นี้เป็นเช่นนี้จริงๆ และเป็นส่วนใหญ่ ก็ย่อมเป็นอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตยเพราะครูเองยังไม่เข้าใจ

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (แนวทางประชาธิปไตย 2514, 18-19) เสนอว่า คนทุกคนต้องการเสรีภาพในการใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อซื้อของที่ต้องการ ต้องการดำเนินอาชีพที่ชอบ อยากเดินทางไปในที่ต่างๆ ตั้งใจปรารถนา ผู้เขียนเห็นด้วยเพราะเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ ข้อสำคัญเสรีภาพจะต้องมีขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยกฎหมาย เช่น ทุกคนมีเสรีภาพที่จะพูดแต่จะต้องไม่ทำให้คนอื่นได้รับความเสียหายหรือไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนรำคาญ ที่สำคัญคือ ถ้าการพูดนั้นก่อความเสียหายให้กับผู้อื่น มีการฟ้องร้อง และการตัดสินขาดความเป็นธรรมกระทำโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ลักษณะนี้ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย สาเหตุมาจากการขาดความสามารถในการควบคุม ทำให้มีช่องว่างให้เจ้าหน้าที่หาผลประโยชน์ส่วนตัวได้จนทำให้พลเมืองอยู่ในสภาวะขาดความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญต่อการลงทุนอันจะมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

พูดถึงเรื่องเสรีภาพต้องมีขอบเขต ซึ่ง วิสุทธิ์ โพรหมทัน (ช่วยกันคิด.....การสร้างประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของใคร: 2529, 59) เสนอ ก็คือ การกระทำของมนุษย์ในสังคมต้องมีกติกา ใครทำอะไรได้บ้าง ใครทำอะไรไม่ได้บ้าง มีกติกาไว้เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข หรือถ้าจะพูดกว้างๆ เกี่ยวกับเสรีภาพก็คือ

ใครจะทำอะไรก็ได้เต็มที่ตราบดที่ไม่ละเมิดคนอื่น จะเอาสิ่งใดมาเป็นเครื่องวัดว่าละเมิดหรือไม่ละเมิด แน่نونก็คือกฎหมายนั่นเอง และกฎหมายของแต่ละสังคมย่อมสะท้อนให้เห็นเจตจำนง สะท้อนให้เห็นความต้องการความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ทั้งหมด ผู้เขียนเห็นด้วยกับเรื่องนี้ ประเด็นสำคัญก็คือความคิดเห็นส่วนใหญ่หรือความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนนั้นมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เสมอภาค มีเหตุมีผลมากน้อยเพียงใด หรือการใช้อำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งโดยที่สามารถกล่าวอ้างได้โดยประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้เห็นหรืออยู่ในภาวะจำยอม ซึ่ง โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ กล่าวไว้ว่า (ช่วยกันคิด...การสร้างประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของใคร: 2527, 59) การใช้เสรีภาพของผู้หนึ่งผู้ใด จะไปขัดกับเสรีภาพของคนอื่นไม่ได้ เข้าลักษณะไปละเมิดเสรีภาพของคนอื่น ความเข้าใจเช่นนี้สอดคล้องกับมาตรา 25 หมวด 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพสมบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 28 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย มาตรา 32 กล่าวถึงบุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน มาตรา 35 กล่าวถึงบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม เมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา มาตรา 36 กล่าวถึง บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยชอบและปราศจากอาวุธ... มาตรา 37 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ยังมีกฎหมายว่าด้วยเสรีภาพอีกหลายมาตรากล่าวถึงเสรีภาพของบุคคลในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะไม่นำมาเสนอ เพราะไม่มีความจำเป็น ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายมาตราต่างๆ ที่กล่าวถึงเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นเรื่องดี แต่ที่สำคัญก็คือบุคคลต่างๆ ที่ถูกละเมิดในเสรีภาพได้รับความคุ้มครองป้องกันมากน้อยหรือไม่เพียงใด ผู้เขียนขอเสนอแนวทางที่จะนำไปให้กฎหมายได้รับการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย มีข้อพิจารณาอยู่ 3 ประการคือ

1. **พลเมือง** ได้รับการศึกษาอบรมทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม ความไม่เห็นแก่ตัว มีศีลธรรมอันดี มีความคิดสร้างสรรค์ สุขภาพอนามัย ความซื่อสัตย์ ความขยันขันแข็งมากน้อยเพียงใด ได้รับการฝึกฝนให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย วัฒนธรรมประเพณีไทยมากน้อยเพียงใด

2. **รัฐบาลและข้าราชการ** นอกจากมีลักษณะตามข้อ 1 ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน

ของคนที่พร้อมจะอยู่ในสังคม รัฐบาลและข้าราชการจะต้องยึดแนวนโยบายแห่งรัฐ หมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ตั้งแต่มาตรา 53 ถึง มาตรา 73 เช่น มาตรา 58 “รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและพึงดำเนินการทุกอย่างเพื่อป้องกันและปราบปรามการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบโดยเด็ดขาด” ผู้อ่าน อ่านแล้วคงรู้สึกว่าเป็นถ้อยพลความที่น่าเลื่อมใส น่านิยม รู้สึกอบอุ่นใจในเจตนารมณ์นี้ แต่ในความเป็นจริงแล้วได้มีการติดตามประเมินผลหรือไม่ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการเป็นอย่างไร ย่อมเป็นที่รู้ซึ่งกันอย่างดี โดยเฉพาะกรณีอื้อฉาวต่างๆ ซึ่งกระทำโดยข้าราชการหรือนักการเมือง ปรากฏตามข่าวอยู่มากมายจนกระทั่งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต้องหาทางต่างๆ ในการจัดระบบเงินเดือนข้าราชการ โดยหวังที่จะให้ข้าราชการได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เกิดการสมองไหลมากขึ้น ท่านผู้อ่านมีความเชื่อหรือว่า การปรับเงินเดือนข้าราชการให้สูงขึ้นเพียงอย่างเดียวจะมีผลทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการดีขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการขึ้นเงินเดือนนั้นขาดความเสมอภาค ความเป็นธรรม และขาดความเป็นธรรมชาติ

3. **ประสิทธิภาพหรือการบังคับใช้ของกฎหมาย** เป็นที่ทราบกันดีว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ โดยยึดถือแนวทางอันเป็นปณิธานร่วมกันของปวงชนชาวไทย ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การพิทักษ์รักษาศาสนาให้สถิตสถาพร การเกิดทุนพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทย การยึดถือระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การเชิดชูและคุ้มครองรักษาสติและเสรีภาพของชนชาวไทย และการร่วมกันสร้างความเป็นธรรม ความเจริญ และความผาสุกให้เกิดแก่ประชาชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

ผู้อ่านคงตระหนักดีกว่า การพูดและการเขียนเพียงเท่านั้น จะมีผลต่อการปฏิบัติน้อย เพราะวงจรรณีขาดองค์ประกอบที่สำคัญในการจับกุมและดำเนินการลงโทษแก่ผู้กระทำตามปฏิบัติการต่างๆ ฝ่ายผิดกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ซึ่งกำหนดไว้เป็นแนวให้คนปฏิบัติ อันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมและประเทศชาติ ตัวอย่างเช่น การออกกฎหมายให้รถจักรยานยนต์วิ่งทางซ้ายของถนน แต่ปรากฏว่าน้อยรายที่ปฏิบัติตาม ส่วนใหญ่ยังคงวิ่งแข่งไปแข่งมาทุกแห่งในถนน บนทางเท้า บนเกาะกลางถนนหรือแม้กระทั่งสวนทางเดินรถในถนนบางสาย ลักษณะนี้เรียกว่ากฎหมายไม่มีน้ำยา กฎหมายถูกเหยียบย่ำอย่างน่าเวทนา ผู้รักษากฎหมายก็ละเลยไม่กระทำการใดๆ ดังนั้นความไม่เรียบร้อยในการใช้ถนนก็เกิดขึ้น เพราะรถจักรยานยนต์ซึ่งวิ่งแทรกไปตรงเส้นแบ่งช่องทางวิ่งของรถยนต์ ซึ่ง

จักรยานยนต์ไม่มีสิทธิเสรีภาพใดๆ ที่จะกระทำเช่นนั้น เป็นการฝ่าฝืนกฎจราจร เมื่อเกิดชนกันขึ้น รถยนต์มักจะถูกหาว่าเป็นฝ่ายผิดเพราะเป็นรถยนต์คันใหญ่กว่าจักรยานยนต์ ลักษณะเช่นนี้คือการทำลายสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้รถยนต์ จึงเป็นพลเมืองที่ดีไม่ได้ เรื่องยิ่งเลวร้ายหนักขึ้นไปอีกคือ การเสียเวลาทำมาหากินเพราะต้องไปสถานีตำรวจ และมีข้อที่น่าสังเกตคือ (1) รถจักรยานยนต์ เดินผิดช่องทาง ตำรวจก็ไม่ว่าอะไร (2) รถจักรยานยนต์ชนหรือเกี่ยวกับรถยนต์ซึ่งกำลังวิ่งอยู่ในช่องทางเดินรถที่กำหนดโดยกฎหมาย ผู้ขับใช้รถยนต์กลับมีความผิด ลักษณะเช่นนี้ในทางทฤษฎีพูดอย่างผู้ดี ๆ ก็คือ ความไม่มีระเบียบของสังคมเปรียบสังคมเหมือนบ้านที่ขาดเชื้อขาดแปะ สังคมขาดความเสมอภาค ดังนั้นการที่รัฐบาลพยายามที่จะสร้างประเทศให้เป็นประชาธิปไตยจะต้องใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างเคร่งครัด

ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าการบังคับใช้ของกฎหมายหย่อนยานมากก็คือ การยึดครองทางเดิน ทางซึ่งเป็นทางสาธารณะสำหรับคนเดินมีใช้พื้นที่สำหรับใครจะทำอะไรก็ได้ ปรากฏชัดเจนอยู่ไม่ว่าเมืองใหญ่หรือเมืองเล็ก มีการรุกล้ำกันอย่างสบาย ด่าหูด่าตา ใช้ไหมทำนผู้่าน อีกข้อหนึ่งก็คือข้าราชการไม่ได้ให้ความเสมอภาคต่อประชาชนผู้มีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ทำให้ไม่มีทางเดิน เดินด้วยความลำบาก จนเกิดทะเลาะกันขึ้นระหว่างผู้เดินกับผู้วางหาบเร่หรือร้านถาวร (ในทางเท้า) เพราะคนเดินเดินชนสินค้าตกจากหาบด้วยความไม่เจตนา บังคับว่ากฎหมายขาดความหมาย ภาษาอังกฤษว่าไม่ function ผู้เขียนรู้สึกเสียตายเงิน เสียตายเวลาที่ผู้แทนราษฎรได้บัญญัติกฎหมายออกมามากมาย เพื่อเป็นแนวทางให้พลเมืองปฏิบัติให้สังคมเกิดความเรียบร้อย แต่ข้าราชการเองกลับทำลายกฎเกณฑ์เสีย หากเรื่องนี้เป็นความจริงจริงๆ ก็สรุปได้ว่า การพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบการปกครองที่วิเศษ คงเป็นไปได้ ถ้าข้าราชการมิได้กระทำตนปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ก่อนเข้ารับราชการ ผู้เขียนใคร่เสนอแนะว่า ท่านผู้ใหญ่ทั้งหลายควรที่จะได้มีความตั้งใจอย่างจริงจังที่จะกำหนดแผนงานและมีการควบคุมตรวจสอบอย่างครบวงจร สถานการณ์ที่กำลังเลวลงๆ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งไม่กี่ปีมานี้ยังมีป่าอยู่ร้อยละ 40 แต่บัดนี้เดี๋ยวนี้ (พ.ศ. 2538) มีป่าเหลือแค่ร้อยละ 18 แสดงให้เห็นว่าผู้ตั้งใจฝ่าฝืนกฎหมายคงคิดว่า หลบเลี่ยงหรือใช้เล่ห์กลต่างๆ ในการตัดไม้ได้ หรือไม่ก็เป็นเพราะที่ได้จากการประกอบการที่ผิดกฎหมายมากกว่าการถูกลงโทษ ถ้าทางราชการจับได้ก็เป็นได้ เรื่องนี้คือความตายของประเทศเพราะต้นไม้เป็นแหล่งผลิตออกซิเจนซึ่งเป็นของมนุษย์สำหรับการหายใจเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ ผู้เขียนเรียกผู้ทำลายป่าหรือผู้เกี่ยวข้อต่อการทำลายรวมทั้งผู้ที่ละเลยไม่รับผิดชอบตามหน้าที่ทางราชการกำหนด เป็นอาชญากรที่กำลังทำลายชีวิตทุกคนในประเทศไทยและในโลก

โรงงานอุตสาหกรรมและโรงแรมจำนวนไม่น้อยที่ปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง ซึ่ง

เป็นการผิดกฎหมาย ประจักษ์พยานที่เห็นเด่นชัด เช่น แม่น้ำเจ้าพระยากำลังจะเน่า และถ้าเน่ามากขึ้นๆ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยในน้ำก็จะตายหมด อาชีพประมงก็จะหมดไป คนขาดอาชีพปลาเป็นอาหารสำคัญของคนก็ไม่มีหรือราคาแพงเกินไป (เพราะปลาน้อยลง) เมื่อคนไม่สามารถเลี้ยงชีพด้วยการประมงก็ต้องไปแย่งคนอื่นทำอาชีพอื่น ระบบนิเวศถูกทำลายลงธรรมชาติจะเกิดการวิปริตเนื่องจากขาดป่าไม้ซึ่งทำให้เกิดฝน ดันไม้รักษาหน้าไว้ในดิน ผู้เขียนมั่นใจว่าท่านผู้อ่านจำนวนไม่น้อยเข้าใจเรื่องนี้เป็นอย่างดี แต่อาจมีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอาจจะรู้ถึงมหันตภัยที่พวกเขาเป็นต้นเหตุ ผู้เขียนมั่นใจว่าคนกลุ่มนี้เกิดมาเพื่อทำลายมนุษยชาติและขณะเดียวกันก็รู้สึกเห็นใจผู้รักษาดีทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนกระทำการทุกอย่างเพื่อยับยั้งการทำชั่วของคนกลุ่มนี้

สรุปข้อ 3 ได้ว่าความเจริญของสังคมย่อมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการบังคับใช้ทางกฎหมาย (อย่างไม่ต้องสงสัย) ทางแก้ไขก็คือ จัดระบบการศึกษาเสียใหม่ เพิ่มการพัฒนาให้นักเรียนมีระเบียบวินัยจนติดเป็นนิสัย และมีการใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและยุติธรรม

ท่านผู้อ่านคงจำได้ดี สถานการณ์ของประเทศ คุณภาพของประชากร ระบบการศึกษาในปัจจุบันนั้นจะกำหนดอนาคตของประเทศและในทำนองเดียวกันความเป็นไปในปัจจุบันได้ถูกกำหนดโดยเหตุการณ์ วิธีการ หลักปฏิบัติ ความสำนึก ปรัชญาของผู้บริหารในอดีต และสถานการณ์ โดยเฉพาะเรื่องวิกฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้ถึงความล้มเหลวของการพัฒนาคนซึ่งเป็นการยากที่จะฟื้นความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับต้นไม่ได้ และคงไม่ฟื้นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่กำหนดคุณค่าของคนว่าอยู่ตรงไหนเอาอะไรเป็นตัวบอกว่าคนนั้นมีค่า ในหลายๆ ประเทศกำหนดเอาความสามารถและคุณธรรมของคนเป็นตัวกำหนด บางประเทศใช้ใบปริญญาเป็นตัวกำหนด โดยไม่ได้มีองค์ประกอบอื่น เช่น จริยธรรม คุณธรรม และการฝึกให้คนปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งกฎหมาย หรืออาจมีเพียงถ้อยคำทูลสวาทที่เขียนไว้อย่างงาม ดังเช่นครูที่สอนศีลธรรมใช้หนังสือที่แต่งไว้ถูกต้องน่าเลื่อมใส แต่ครูเองขณะที่สอนก็เมาเข้าเมายื่น ปากก็ว่าทุกคนต้องอยู่ในศีลธรรมจงทำอย่างที่คุณพูด อย่าทำอย่างที่คุณทำ พฤติการณ์เช่นนั้นถือว่าเป็นความไม่รับผิดชอบของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพราะเป็นรูปแบบเป็นสิ่งแวดล้อมที่กำหนดหรือชี้ทิศทางให้เยาวชนหลงทาง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาคนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี

ในปัจจุบัน หรือแม้อดีตที่ผ่านมา การกำหนดเอาปริญญาเป็นเครื่องชี้คุณค่าของคนทุกคนโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก จึงกระทำทุกอย่างเพื่อลูกของตนได้เล่าเรียนให้สูงจะได้ปริญญา จะเป็นคนมีค่า สถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนซึ่งมีเสรีภาพและศักยภาพจำนวนไม่น้อยตระหนักถึงความต้องการของผู้ปกครองเป็นอย่างดี และฉลาดพอที่จะทำให้ประชาชนเกิดนิยมชมชอบโรงเรียนของตน ดังนั้นจึงสามารถเรียกเงินค่าเข้าโรงเรียนได้ตาม

สบาย ทางการจะเอาผิดก็ไม่ได้เพราะเป็นความสมัครใจของผู้ปกครอง ไม่มีคนร้องเรียน ทำให้ผู้ปกครองแม้จะยากจนก็ต้องชวนขววยหาเงินทอง จำนำทรัพย์สินเพื่อให้ลูกของตนเข้าโรงเรียนดี ๆ จะได้มีหน้ามีตาทัดเทียมเพื่อนบ้าน ทำให้จึงต้องพยายามอย่างนี้ เพราะโรงเรียนของรัฐบาลนั้นไม่ค่อยมีความพร้อมเท่าโรงเรียนเอกชนหรือไม่ก็เข้ายาก เหตุการณ์เช่นนี้วัน ๆ หนึ่งผู้ปกครองก็ไม่ได้ทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองที่เป็นข้าราชการ บางคนอาจอยู่ถึงบางเขนทั้งพ่อแม่และลูกต้องตื่นแต่ 4.00 น. พอ 5.00 น. ก็พาลูกเล็กๆ มาถึงโรงเรียนแถวบางรัก กว่าจะขับรถกลับไปถึงที่ทำงานซึ่งอยู่บริเวณบางเขนก็เลยเวลาราชการ ตกบ่ายประมาณ 15.00 น. ก็ขับรถออกจากที่ทำงานมารับลูกซึ่งกำลังเรียนพิเศษ ทั้งๆ ที่อยู่ ป. 1-2 คนกรุงเทพฯ คงเป็นเช่นนี้เป็นส่วนใหญ่ รถยนต์ รถสารพัด จึงต้องวิ่งกันสับสนไปมาเป็นสาเหตุสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้การจราจรติดขัด อีกประการหนึ่งการบริหารการศึกษาคงเป็นเพราะคุณภาพของโรงเรียนของรัฐโดยทั่วๆ ไปไม่ดีพอ อีกประการหนึ่งเป็นค่านิยมเช่นต้องเรียนโรงเรียนฝรั่ง เรียนโรงเรียนสาธิตอะไรอย่างนั้น และเมื่อการจราจรติดขัดก็ทำให้เกิดปัญหาภาวะทางอากาศทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง การใช้ทรัพยากรทุกอย่างโดยเฉพาะน้ำมัน กำลังคน เวลา ถูกทำลายลงโดยไม่ได้ผลคุ้มค่า เหตุการณ์ที่ไม่ค่อยจะเหมาะสมที่จะเป็นรูปแบบที่ดีต่อการพัฒนากำลังคนเช่นนี้ เยาวชนจะจำและถ่ายทอดแบบเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการเอาตัวรอดเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ ดังนั้นสิ่งที่สามารถแก้ไขสังคมนี้ได้ ท่านพุทธทาสเทศน์เป็นประจำว่า มนุษย์จะต้องไม่เห็นแก่ตัว ผู้เขียนเห็นด้วยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารในอนาคตจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะทำให้คนไม่เห็นแก่ตัวให้ได้ ซึ่งวิธีการนั้นมีอยู่หลายๆ ประเทศประสบความสำเร็จ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่ารัฐบาลในอนาคตอยากจะทำอย่างจริงจังหรือไม่เท่านั้น ผู้เขียนเชื่อว่าการพัฒนาคนตั้งแต่ปฐมวัยไปจนจบการศึกษาภาคบังคับให้มีคุณภาพดีได้ จะเป็นตัวการสำคัญ การไม่สนใจในเรื่องนี้ก็เท่ากับว่ารัฐบาลขาดความสามารถที่จะกระทำได้ หรือตั้งใจที่จะทำให้ประชาชนไม่เฉลี่ยวงลาด จะได้ปกครองง่ายซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้คนหรือข้าราชการที่เห็นแก่ตัวเอาประโยชน์ให้ตนเองได้ ข้าราชการเช่นนี้คงเป็นประชากรที่ดีในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้อย่างแน่นอน

บนเส้นทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย คือการดำเนินการหรือระบบที่จะทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนมีเสรีภาพ มีความเสมอภาค และได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเกิดจากประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน จะต้องมีการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังตามแผนงานโครงการที่กำหนดขึ้นอย่างถูกต้อง โดยมีทำให้เกิดผลกระทบในทางทำลายความสมดุลของธรรมชาติ เงินทองที่เป็นรายได้ของบุคคลรัฐจะเป็นประโยชน์ต่อการกระทำเรื่องที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้น มิใช่เพื่อนำมาแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้น โอกาสบนเส้นทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งมีแต่เพียงถ้อยคำอันเป็นมูรุษเส้นทางนั้นมีใช้เส้นทางแห่งประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, *แนวทางประชาธิปไตย*,
กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด, 2524.
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, *ช่วยกันคิด.....การสร้าง
ประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของใคร?*, กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2527.
- ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักเลขาธิการรัฐสภา, *รวมกฎหมายรัฐธรรมนูญ
เล่ม 2 (2511-2534)* กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการรัฐสภา, 2534.